

Міністерство освіти і науки України Національний аерокосмічний
університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний
інститут»

Кафедра Права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Туркін І. Б.

«31» 08 2021 р.

**СИЛАБУС ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРОГРАМНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

Галузь знань: 12 Інформаційні технології
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 121 Інженерія програмного забезпечення
(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Інженерія програмного забезпечення
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: *другий (магістерський)*

Силабус введено в дію з 01.09.2021 року

Харків – 2021 р.

Розробник: Гордеюк А. О. канд. юрид. наук, доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

Г.О.Г.
(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри

Права

(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 31 » серпня 2021 р.

Завідувач кафедри д. юрид. наук, доцент

(науковий ступінь і вчене звання)

Г.О.С.
(підпис)

Спіціна Г. О.

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

представник студентської асоціації
(підпис)

Колеснік Д.В.
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Гордеюк Алла Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент (вчене звання), доцент (посада). Викладає наступні дисципліни: Цивільне право (загальна частина), Право інтелектуальної власності, Інтелектуальна власність, Актуальні питання законодавчої діяльності в аерокосмічній галузі. Напрямок наукових досліджень становлять: проблеми правового регулювання у сфері цивільних відносин (зокрема, у сфері інтелектуальної власності, спадкового права, актуальних теоретичних питань цивілістики) трудового права, міжнародного та національного космічного права, повітряного права. Контактна інформація; alla.law.gor@gmail.com; a.hordeiuk@khai.edu

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна – 1

Обсяг дисципліни: 3 кредити ЄКТС, 90 годин, у тому числі аудиторних – 32 год., самостійної роботи здобувачів – 58 год.

Форма здобуття освіти – денна

Дисципліна – обов'язкова

Види навчальної діяльності – лекції, семінари

Види контролю – поточний, модульний контроль, залік

Мова викладання – українська

Пререквізити – немає

Кореквізити – немає

3. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Мета: формування навичок прийняття рішень щодо правових проблем, опанування навичок формування та обґрунтування власної правової позиції.

Завдання: комплексний розгляд теоретичних основ правового забезпечення створення, поширення та використання інформаційних технологій у бізнесі, ознайомлення студентів із сучасними підходами до структурування ІТ бізнесу та поширеними організаційно-правовими формами суб'єктів цього бізнесу; вивчення основних проблем правового регулювання, пов'язаних із новітніми інформаційними технологіями.

Компетентності, які набуваються:

Загальні компетенції (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

ЗК03. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетенції (ФК)

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

ФК04. Здатність розвивати і реалізовувати нові конкурентоспроможні ідеї в інженерії програмного забезпечення.

ФК06. Здатність ефективно керувати фінансовими, людськими, технічними та іншими проєктними ресурсами у сфері інженерії програмного забезпечення.

ФК07. Здатність критично осмислювати проблеми у галузі інформаційних технологій та на межі галузей знань, інтегрувати відповідні знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ФК10. Здатність визначати мету та стратегію розвитку програмного продукту відповідно до політики організації в частині сталого розвитку.

ФК11. Здатність забезпечувати використання інновацій та поліпшень, які підвищують конкурентоспроможність або ефективність. Здатність демонструвати вищому керівництву бізнес-переваги потенційних змін.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН01 Знати і застосовувати сучасні професійні стандарти і інші нормативно-правові документи з інженерії програмного забезпечення

ПРН02 Оцінювати і вибирати ефективні методи і моделі розроблення, впровадження, супроводу програмного забезпечення та управління відповідними процесами на всіх етапах життєвого циклу.

ПРН06 Розробляти і оцінювати стратегії проєктування програмних засобів; обґрунтовувати, аналізувати і оцінювати варіанти проєктних рішень з точки зору якості кінцевого програмного продукту, ресурсних обмежень та інших факторів.

ПРН07 Аналізувати, оцінювати і застосовувати на системному рівні сучасні програмні та апаратні платформи для розв'язання складних задач інженерії програмного забезпечення.

ПРН12 Приймати ефективні організаційно-управлінські рішення в умовах невизначеності та зміни вимог, порівнювати альтернативи, оцінювати ризики.

ПРН13 Конфігурувати програмне забезпечення, керувати його змінами та розробленням програмної документації на всіх етапах життєвого циклу.

ПРН14 Прогнозувати розвиток програмних систем та інформаційних технологій.

ПРН15 Здійснювати реінжиніринг програмного забезпечення відповідно до вимог замовника.

ПРН17 Збирати, аналізувати, оцінювати необхідну для розв'язання наукових і прикладних задач інформацію, використовуючи науково-технічну літературу, бази даних та інші джерела. висновки.

ПРН19 Розуміти завдання інженерії програмного забезпечення для реалізації концепції сталого розвитку суспільства

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. КОМП'ЮТЕРНА ПРОГРАМА ЯК ОБ'ЄКТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПРАВ

Тема 1. Право інтелектуальної власності як підгалузь цивільного права За даною темою:

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;
- обсяг аудиторного навантаження: лекції 2 год, семінари – 2 год;
- обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год;

Стисла анотація до теми: *Поняття права інтелектуальної власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Правове забезпечення інтелектуальної власності на міжнародному рівні. Правове забезпечення інтелектуальної власності на національному рівні. Об'єкти права інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Система права інтелектуальної власності. Зміст права інтелектуальної власності. Охоронні документи в сфері права інтелектуальної власності. Строки правової охорони інтелектуальних прав.*

Тема 2. Авторське право як інститут права інтелектуальної власності

За даною темою:

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;
- обсяг аудиторного навантаження: лекції 2 год, семінари – 2 год;
- обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год;

Стисла анотація до теми: *Поняття та принципи авторського права. Нормативно-правові джерела авторського права. Об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Інтелектуальні права суб'єктів авторських прав. Виникнення та здійснення авторських прав. Використання об'єктів авторських прав.*

Тема 3. Комп'ютерна програма як об'єкт права інтелектуальної власності

За даною темою:

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;
- обсяг аудиторного навантаження: лекції 4 год, семінари – 4 год;
- обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год;

Стисла анотація до теми: *Правова природа комп'ютерної програми (далі – КП) та її місце у системі права інтелектуальної власності. Поняття КП. Особливості правової охорони інтелектуальних прав на КП (комплексний підхід, вибір форм правової охорони). Іноземний досвід правової охорони КП.*

Модульний контроль

Змістовний модуль 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Тема 4. Комерціалізація програмного забезпечення

За даною темою:

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;
- обсяг аудиторного навантаження: лекції 4 год, семінари – 4 год;
- обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год;

Стисла анотація до теми: Історія розвитку ринку програмного забезпечення. Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності (перетворення програм у «програмний товар»). Штучний інтелект (правовий аспект). Інтернет речей (правовий аспект).

Тема 5. Договірні способи розпорядження програмним забезпеченням.

За даною темою:

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;
- обсяг аудиторного навантаження: лекції 2 год, семінари – 2 год;
- обсяг самостійної роботи здобувачів – 10 год;

Стисла анотація до теми: Договори у сфері інтелектуальної власності. Видова характеристика комерціалізації програмного забезпечення в Україні. Комп'ютерне піратство. Способи захисту інтелектуальних прав у сфері програмного забезпечення.

Тема 6. Юридична відповідальність за правопорушення на ринку програмного забезпечення

За даною темою:

- форма занять : лекції, семінарські заняття, самостійна робота;
- обсяг аудиторного навантаження: лекції 2 год, семінари – 2 год;
- обсяг самостійної роботи здобувачів – 8 год;

Стисла анотація до теми: Цивільно –правова відповідальність за правопорушення у сфері програмного забезпечення. Адміністративна відповідальність за порушення інтелектуальних прав на КП. Кримінальна відповідальність за правопорушення інтелектуальних прав на КП.

Модульний контроль

Залік

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачені.

6. Методи навчання

Проведення аудиторних лекційних, семінарських (практичних) занять, самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні, навчальні посібники), підручниками, електронним ресурсом.

7. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час семінарських, практичних занять та якості виконання індивідуальної і самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з кожного окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення семінарських занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань здобувачів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної здобувачем навчальної роботи з певного навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни студент складає залік

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	1	8	8
Семінарські заняття	5	8	20
Модульний контроль	0...22	1	22
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	1	8	8
Семінарські заняття	5	8	20
Модульний контроль	0...22	1	22
Усього за семестр			0...100

Під час складання семестрового заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Несистематичне відвідування занять Відсутність на заняттях без поважних причин. Не достатньо висока активність здобувача під час аудиторних занять. Засвоєння окремих положень змістового модулю. Неповні відповіді, допущення помилок, не здатність грамотна аналізувати актуальні питання, за темами змістовних модулів. Не достатнє знання категорій дисципліни, що вивчається. Певні складності при застосуванні нормативних актів. Невпевнені навички публічного представлення матеріалу. Здобувачем показано у результаті мінімум знань та умінь.

Добре (75-89). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Достатньо висока активність здобувача під час аудиторних занять, наявність конспекту лекцій з навчальної дисципліни. Засвоєння основних положень тем змістових модулів, допущення незначних помилок при розкритті питань. Засвоєння основного категорійного апарату з дисципліни, що вивчається та здатність коректна оперувати цими категоріями. Здатність публічно представити матеріал та робити аналітичні висновки з актуальних питань за темами, що вивчаються. Здобувачем показано достатній рівень знань та умінь.

Відмінно (90-100). Систематичне відвідування аудиторних занять, відсутність пропусків занять без поважних причин. Висока активність роботи під час аудиторних занять (лекційних, семінарських), наявність якісного, повного конспекту лекцій. Засвоєння всього матеріалу тем змістового модулю. Повні та обгрунтовані на семінарі. Знання категорій з дисципліни, що вивчається та здатність вільно та коректна оперувати ними. Уміння опрацьовувати та застосовувати нормативні акти. Вміння мислити узагальнено, проводити наукові дослідження, здатність публічно представляти матеріал.. Здобувач показав високий рівень знань та вмінь.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування лекційних та семінарських (практичних) занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають

дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenty/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій;
2. Навчально-методичний забезпечення дисципліни (НМКД);
3. Гордеюк А. О. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. А. О. Гордеюк, Гуцу С. Ф., Мкртчян М. Ж. Харків : Нац. аерокосм ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків авіац. ін-т», 2017. 74 с.
[URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Gordeuk_pravo_intelect_vlasnost.pdf](http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Gordeuk_pravo_intelect_vlasnost.pdf)
4. Туркін І. Б. Авторське право у програмній інженерії : навч. посіб. І. Б. Туркін, Ю. С. Манжос. Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2012. 56 с.

11. Рекомендована література

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята Верхов. Радою України 28.06.1996 р., 254к/96-вр (із змін. і доповн.).
2. Цивільний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (із змін. і доповн.).
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1615-IV (із змін. і доповн.).
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (із змін. і доповн.).
5. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-XII (зі змін і доповн.).

6. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4595-IV (із змін. і доповн.)
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змін. і доповн.)
8. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001р. № 2341-III (із змін. і доповн.)
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 03.12.1986 р. № 2768 (із змін. і доповн.)
10. Про інформацію : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI (із змін. і доповн.)
11. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР (із змін і доповн.)
12. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII (із змін. і доповн.)
13. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних : Закон України від 23.03.2000 р. № 2514-VIII (із змін. і доповн.)
14. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-XII (із змін. і доповн.)
15. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII (із змін. і доповн.)
16. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 23.12.1993 р. № 3770-XII (із змін. і доповн.).
17. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII (із змін. і доповн.)
18. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13.12.1991 р. № 1977-XII (із змін. і доповн.).
19. Постанова Пленуму ВСУ «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31.03.1995 р. № 4.
[URL:http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text](http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text)
20. Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених): затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.1997 р. № 938
[URL:http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/938-97-n#Text](http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/938-97-n#Text).
21. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 9.09.1886 р. URL: http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/995_05
22. Паризька конвенція про охорону прав промислової власності від 20.03.1883 р. [URL:http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/995_123](http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/995_123)
23. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14.04.1891 р. [URL:http://zacon.rada.gov.ua/laws/shows/995_134#Text](http://zacon.rada.gov.ua/laws/shows/995_134#Text)
24. Угода про торговельні аспекти права інтелектуальної власності: Міжнарод. документ від 15.04.1994 р: URL: http://zacon5.rada.gov.ua/lows/shows/981_018
25. Договір про патентну кооперацію : від 14 червня 1970 р. URL : http://zacon.rada.gov.ua/laws/show/895_001#Text

Навчальна література :

Базова

1. Інтелектуальне право України. За заг. Ред. Проф. О. С. Яворський. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 608 с.
2. Цивільне право України : Загальна частина : підруч. І. А. Бірюков, О. Ю. Заїка, С. С. Бичкова; за ред. І. А. Бірюкова, О. Ю. Заїки. 3-е вид. Київ : Алерта, 2014. 510 с.
3. Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: підручник. Київ: НУБіП України, 2017. 355 с.
4. Капінос М. М. Інтелектуальна власність : підручник для аспірантів вищих навчальних закладів/ М. М. Капінос, Е. Т. Лерантович, М. М. Солощук. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 396 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39462>.
5. Право інтелектуальної власності: підручник /за заг. ред. С. Б. Булеци, О. І. Чепис. Ужгород: РІК-У, 2019. 488с.
6. Дзера О. В. Цивільне право України: Загальна частина: підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 976 с.
7. Цивільне право: Загальна частина: підручник/ Іванюта Н. В., Ніколенко Л. М., Буга В. В. та ін. Київ: Дакор, 2021. 312 с.
8. Туркін І. Б. Авторське право у програмній інженерії : навч. посіб. І. Б. Туркін, Ю. С. Манжос. Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2012. 56 с.
9. Гордеюк А. О. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. А. О. Гордеюк, Гуцу С. Ф., Мкртчян М. Ж. Харків : Нац. аерокосм ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків авіац. ін-т», 2017. 74 с.
URL:http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Gordeuk_pravo_intelect_vlasnost.pdf
10. Економіка інтелектуальної власності: науково-методичні матеріали для підготовки докторантів, аспірантів, магістрів за напрямом «Інтелектуальна власність»/ Л. С. Шевченко. О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін. Х.: Право, 2015. 120 с.

Допоміжна

1. Антологія української юридичної думки в 6 т. / редкол. Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Київ : Вид Дім «Юрид. книга»
2. Всемирная организация интеллектуальной собственности. Основы интеллектуальной собственности. Киев: Изд. Дом «ИН Юре», 1999. – 600 с.

3. Артамонова Н. О. Сучасні цифрові технології глобального простору в сфері інтелектуальної власності. Культурологія і соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матер. міжнар. наук. конф., (22-23 листопада 2018 р.) / під ред. Проф. М. В. Шейка та ін.. Харків: ХДАК, 2018. С. 164-166.
4. Сидоренко О. В. Осуществление прав на компьютерные программы: глава монографии. – Харьковская цивилистическая школа: осуществление и защита права интеллектуальной собственности/ И. В. Спасибо-Фатеева, В. И. Жуков, Н. Е. Яркина и др.; под общ. ред. И. В. Спасибо-Фатеевой. Харьков: Право, 2018. С. 434-449.
5. Сидоренко О. В. Охрана изобретения, связанного с компьютерной программой/ Очерки права интеллектуальной собственности : сб. статей/ И. В. Спасибо-Фатеева, С. А. Глотов и др. отв. ред. И. В. Спасибо-Фатеева. Харьков. Право. 2018. С. 145-154.
6. Андрощук Г. Т. Технології розвитку штучного інтелекту: економіко-правовий аспект. URL: <https://doi.org/10.33731/32019.173817>
<http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/17676>
7. Карцхия А. А. Интеллектуальная собственность в киберпространстве: новые условия правоприменения. Мониторинг правоприменения. 2017. № 1 (22). С. 50-52.
8. Лисенко М. Захист прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Інтелектуальна власність. 2014. № 12. С. 9-13.
9. Огневюк Г. Особливості використання об'єктів інтелектуальної власності в соціальних мережах. Підприємництво, господарство, право: науково-практичний господарсько-правовий журнал. 2016. № 7. С. 21-25.
10. Потоцький М. Еволюція способів захисту інтелектуальної власності в умовах інформаційного суспільства. Інтелектуальна власність. 2015. № 5. С. 32-37.
11. Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. Є. О. Харитонов, В. В. Завальнюк, І. М. Кучеренко та ін.; за заг. ред. Є. О. Харитонova, Н. Ю. Голубевої. 7-е вид. Харків: ТОВ «Одіссей», 2011. 1216 с.
12. Цивільний кодекс України : наук.-практ. комент. / за ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. Харків : Страйд, 2009. 929 с.
13. Баранов О. А. Інтернет речей: теоретико-методологічні основи правового регулювання. Т. 1: сфери застосування, ризики, бар'єри, проблеми правового регулювання: монографія. К.: Видавничий дім «АртЕк». 2018. 342 с.

Інформаційний ресурс

1. <http://rada.gov.ua>. – веб-сторінка Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua>. – веб-сторінка Кабінету Міністрів України.

3. www.scourt.gov.ua. – веб-сторінка Верховного Суду
4. <http://www.nau.kiev.ua>. – веб-сторінка нормативні акти України.
5. <http://www.liga.net>. – веб-сторінка пошуковий сервер українського законодавства LIGA.
6. <http://www.upp.org.ua>. – веб-сторінка український правозахисний портал.
7. <http://www.yurpractika.com>. – веб-сторінка “Юридична практика”.
8. <http://www.yur-gazeta.com>. – веб-сторінка “Юридична газета”.
9. <http://www.avtoreferat.ukrlib.org>. – веб-сторінка каталог авторефератів дисертацій.
10. <http://www.lawukraine.com>. – веб-сторінка каталог українського юриста.